

Briuselis, 2024 m. gegužės 24 d.
(OR. en)

10358/24

MAP 22
RC 21
MI 544
COMPET 595
FIN 472

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
data:	2024 m. gegužės 24 d.
kam:	Delegacijoms

Ankstesnio dokumento Nr.:	9963/24
------------------------------	---------

Dalykas:	Tarybos išvados dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 28/2023 „Viešieji pirkimai ES. Per 10 metų laikotarpį iki 2021 m. konkurencija darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių srityje sumažėjo“ projektas – Patvirtinta 2024 m. gegužės 24 d.
----------	---

Delegacijoms PRIEDE pateikiamas *Išvadų dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 28/2023 „Viešieji pirkimai ES. Per 10 metų laikotarpį iki 2021 m. konkurencija darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių srityje sumažėjo“* tekstas, kurį Konkurencingumo taryba patvirtino 2024 m. gegužės 24 d. įvykusiame 4026-ame posėdyje.

Tarybos išvados dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 28/2023

**Sąžiningos ir veiksmingos konkurencijos skiriant ES viešojo darbų, prekių ir paslaugų
pirkimo sutartis didinimas**

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA:

PRIMINDAMA 2022 m. birželio 9 d. Tarybos išvadas dėl tvarių viešųjų pirkimų plėtojimo¹, kuriose Taryba teigia, kad, nustatant strategines viešųjų pirkimų nuostatas, svarbu laikyti laipsniško ir suderinto požiūrio, kad būtų pasiekti ES aplinkos ir klimato srities tikslai, kartu apsvarstant ES ir nacionalinio lygmens sistemą, skirtą ES ekonomikos konkurencingumui ir atsparumui didinti,

PRIMINDAMA 2023 m. spalio 26–27 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas, kuriose visų pirma raginama „plėtoti ES konkurencinį pranašumą skaitmeninių ir švarių technologijų srityje, be kita ko, sutelkiant dėmesį į inovacijas, mokslinius tyrimus, švietimą ir įgūdžius, [taip pat] mažinti pagrindinę kritinę priklausomybę ir įvairinti tiekimo grandines, pasitelkiant strategines partnerystes“²,

ATSIŽVELGDAMA Į 2024 m. Komisijos darbo programą „Padarykime šiandien ir pasirenkime rytojui“³;

PALANKIAI VERTINDAMA 2024 m. vasario 9 d. Genke įvykusiame neformaliame Konkurencingumo tarybos posėdyje surengtą ekonomikos reikalų ministrų pasikeitimą nuomonėmis, kuriame dar kartą patvirtinta strateginių viešųjų pirkimų (žaliųjų, socialinių ir inovacinių sprendimų viešųjų pirkimų) svarba ES tvaraus ir įtraukaus konkurencingumo stiprinimui,

¹ Dok. ST 9373/22.

² Dok. EUCO 14/23, 2023 10 27.

³ COM(2023) 638 Final, 2023 10 17.

PRIMINDAMA, kad viešieji pirkimai sudaro 14 % ES BVP, todėl jie gali atlikti svarbų vaidmenį siekiant pagrindinių Europos Sąjungos strateginių tikslų, visų pirma primindama poreikį didinti ES ekonomikos atsparumą ir tvarumą,

PABRĖŽDAMA, kad absoliučiai būtina neatidėliojant dėti bendras ir dar didesnes pastangas siekiant užtikrinti viešąsias investicijas, kuriomis skatinamos Sąjungos inovacijos, tiekimo saugumas ir strateginis savarankiškumas, kartu išsaugant atvirą ekonomiką, ir PRIMINDAMA esminį vaidmenį, kurį viešieji pirkimai turėtų atlikti siekiant užtikrinti žaliąją pertvarką pereinant prie labiau žiedinės, neutralaus poveikio klimatui, mažiau taršios ir socialiai atsakingos ekonomikos, kartu PRIPAŽINDAMA, kad viešųjų pirkimų taisyklių vykdymo užtikrinimas ir konkurencijos viešųjų pirkimų srityje didinimas yra bendra Komisijos ir valstybių narių atsakomybė,

Palankiai vertina Europos Audito Rūmų (EAR) ataskaitoje pateiktas išvadas ir rekomendacijas:

1. PALANKIAI VERTINA tai, kad paskelbta Europos Audito Rūmų Specialioji ataskaita Nr. 28/2023 „Viešieji pirkimai ES. Per 10 metų laikotarpį iki 2021 m. konkurencija darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių srityje sumažėjo“;
2. ATKREIPIA DĖMESĮ į šios ataskaitos išvadas bei rekomendacijas ir ATSIŽVELGIA į laikotarpio po 2021 m. iniciatyvas, kurių ėmėsi Komisija ir kurios išvardytos jos atsakymuose, be kita ko, į *Bendradarbiaujančių stambiųjų pirkėjų iniciatyvą*⁴, kuria siekiama skatinti plačiau naudoti strateginius viešuosius pirkimus, ir į *Viešųjų pirkimų duomenų erdvę*⁵ (VPDE), kuria siekiama sudaryti sąlygas tikslingesnėms ir skaidresnėms viešosioms išlaidoms, gerinti įmonių galimybes dalyvauti konkursuose ir skatinti duomenimis grindžiamą politikos formavimą;

⁴ Bendradarbiaujančių stambiųjų pirkėjų iniciatyva (*angl.* The „Big Buyers“ Initiative), *Big_Buyers_-_Recruitment_Brief.pdf* (sustainable-procurement.org)

⁵ Komisijos komunikatas „Viešieji pirkimai. Duomenų erdvė, kuria siekiama gerinti viešąsias išlaidas, skatinti duomenimis grindžiamą politikos formavimą ir gerinti MVĮ galimybes dalyvauti konkursuose“, C (2023) 1696 (OL C 98I, 2023 3 16, p. 1–11).

3. SUTINKA SU pagrindinėmis ataskaitoje pateiktomis kritinėmis pastabomis, t. y.:
- per pastaruosius 10 metų konkurencija viešųjų pirkimų srityje sumažėjo, visų pirma dėl to, kad kai kuriose valstybėse narėse daug sutarčių skiriama tiesiogiai ir rengiama daug procedūrų, kuriuose pateiktas vienintelis pasiūlymas;
 - remiantis turimais duomenimis, ataskaitoje nagrinėjamu laikotarpiu nepadaryta reikšmingos bendros pažangos siekiant 2014 m. direktyvų⁶ tikslų: priešingai 2014 m. viešųjų pirkimų reformos tikslams, EAR atkreipė dėmesį į nedidelę mažosioms ir vidutinėms įmonėms skirtų sutarčių dalį ir į nepakankamą strateginių viešųjų pirkimų naudojimą, nors esama skirtumų tarp valstybių narių;
 - nedidelis tiesioginių tarpvalstybinių viešųjų pirkimų lygis;
 - Komisijos ir valstybių narių vykdomos viešųjų pirkimų rinkos pokyčių stebėsenos trūkumai;

Taisyklių racionalizavimas ir viešųjų pirkimų sistemos tobulinimas: esamos sistemos nuodugnios analizės inicijavimas:

4. PABRĖŽIA, kad Komisija ir valstybės narės turi dirbti palaikydamos veiksmingą partnerystę ir užtikrindamos lygiavertę pagarbą, toliau užtikrinti tinkamą pareigų pagal esamas direktyvas vykdymą ir konsultuotis su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais siekiant užkirsti kelią galimų kliūčių atsiradimui, nustatyti ir įveikti pagrindines kliūtis tvariams viešiesiems pirkimams ir sąžiningai bei veiksmingai konkurencijai;

⁶ 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94, 2014 3 28, p. 1–64). Dabartinės konsoliduotos redakcijos data – 2024 1 1;
2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014 3 28, p. 65–242). Dabartinės konsoliduotos redakcijos data – 2024 1 1;
2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB (OL L 94, 2014 3 28, p. 243–374). Dabartinės konsoliduotos redakcijos data – 2024 1 1;

5. atsižvelgdama į EAR specialiąją ataskaitą ir dabartinę ES viešųjų pirkimų teisinės sistemos įgyvendinimo padėtį, PRAŠO Komisijos toliau nagrinėti pagrindines konkurencijos ES viešųjų pirkimų srityje sumažėjimo priežastis; PABRĖŽIA, kad atliekant šią pagrindinių priežasčių analizę reikėtų atsižvelgti į reikšmingus konkurencijos rodiklių skirtumus tarp valstybių narių, regionų ir ekonomikos sektorių, nes įgyvendinimo praktika gali labai skirtis ir dėl jos gali tekti imtis konkrečių tikslinių veiksmų;
6. PABRĖŽIA, kad reikia vengti nereikalingos administracinės naštos viešiesiems pirkėjams ir ekonominės veiklos vykdytojams, įskaitant MVĮ ir labai mažas įmones; atitinkamai MANO, kad su viešaisiais pirkimais susijusių teisės aktų sudėtingumas gali trukdyti tam tikriems ekonominės veiklos vykdytojams dalyvauti viešuosiuose pirkimuose;
7. PRAŠO Komisijos nedelsiant atlikti nuodugnią esamos viešųjų pirkimų teisės aktų sistemos (įskaitant direktyvas 2014/23/ES, 2014/24/ES ir 2014/25/ES) analizę siekiant įvertinti, ar 2024–2029 m. kadencijos laikotarpiu reikalinga peržiūra atsižvelgiant į pagrindinius išipareigojimus, kuriuos ES prisiėmė, kad iki 2030 m. pasiektų savo darnaus vystymosi tikslus; vis dėlto ATKAKLIAI LAIKOSI NUOMONĖS, kad labai svarbu ne tik atlikti nuodugnią analizę, bet ir geriau suprasti pagrindines konkurencijos viešųjų pirkimų srityje sumažėjimo priežastis;

8. PABRĖŽIA, kad atliekant nuodugnią analizę reikėtų atsižvelgti į poreikį viešųjų pirkimų teisine sistema užtikrinti perkančiosioms organizacijoms ir perkantiesiems subjektams galimybę tinkamai atsižvelgti į atsparumą, tiekimo saugumą ir sąžiningą konkurenciją siekiant patenkinti kritiškai svarbų Sąjungos strateginio savarankiškumo poreikį, kartu išsaugant atvirą ekonomiką, kiek tai susiję su poreikiu sukurti tvirtą ekonominę bazę, visų pirma mažinant Sąjungos priklausomybę pažeidžiamiausiose pramonės ekosistemose; taip pat PABRĖŽIA, kad reikėtų tinkamai atsižvelgti į poreikį nustatyti aiškias taisykles dėl produktų ir ekonominės veiklos vykdytojų iš trečiųjų šalių traktavimo;
9. AKCENTUOJA, kad dabartinė geopolitinė padėtis kelia ypatingą grėsmę valstybių narių saugumui; PABRĖŽIA, kad nuodugnioje analizėje turėtų būti tinkamai atsižvelgta į būtinybę viešiesiems pirkėjams stiprinti savo turimas priemones, kad būtų sumažinta rizika saugumui, ir MANO, kad įkvėpimo šioms priemonėms galima pasisemti, *inter alia*, iš Direktyvos 2009/81/EB; kalbant apie saugumo klausimus, PABRĖŽIA, kad Direktyvoje 2009/81/EB jau numatytas tam tikras lankstumas, į kurį reikėtų atsižvelgti atliekant viešųjų pirkimų, kuriems taikomos direktyvos 2014/23/ES, 2014/24/ES ir 2014/25/ES, nuodugnią analizę;
10. MANO, kad atliekant šią analizę reikia išsamiai išnagrinėti šių direktyvų ir daugybės konkrečių sektorių teisės aktų, kuriuose yra viešųjų pirkimų nuostatų, sąveiką; PRAŠO Komisijos atliekant nuodugnią analizę išnagrinėti, ar reikia racionalizuoti ir suderinti šias iniciatyvas siekiant rasti pusiausvyrą tarp skirtingų tikslų, didesnio teisinio tikrumo, bendro nuoseklumo ir, kai tinkama, reglamentavimo naštos ir išlaidų mažinimo;

11. AKCENTUOJA, kad atlikus nuodugnią analizę būtų galima nustatyti padėtį, pradėti reglamentavimo poveikio vertinimą ir, remiantis jo išvadomis, galbūt pasiūlyti naujų taisyklių, kuriomis būtų skatinami tvarūs viešieji pirkimai ir sąžininga bei veiksminga konkurencija, kartu kiek įmanoma pašalinant perteklines ir nereikalingas administracines kliūtis ir racionalizuojant dabartines reglamentavimo nuostatas, tačiau PABRĖŽIA, jog svarbu, kad viešieji pirkėjai išlaikytų lankstumą nustatydami savo procedūrų pobūdį ir įtraukdami į jas strateginius aspektus;
12. PABRĖŽIA, kad teisine sistema kartu turėtų būti siekiama sudaryti palankesnes sąlygas dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, visų pirma MVĮ, ir ypač – labai mažoms įmonėms;
13. atsižvelgdama į tai PRAŠO Komisijos pristatyti veiksmus ar priemones, kurių buvo ir bus imtasi, atsižvelgiant į naujausias Tarybos išvadas dėl tvarių viešųjų pirkimų plėtojimo⁷, taip pat į ir pirmininkavusios Prancūzijos ataskaitą⁸ dėl įgyvendinant viešųjų pirkimų direktyvas nustatytų kliūčių;
14. AKCENTUOJA vaidmenį, kurį Komisijos ekspertų grupės⁹ gali atlikti, kiek tai susiję su modernios, prieinamos ir supaprastintos viešųjų pirkimų teisinės sistemos, kuria remiama tvari ir atspari vidaus rinka, veikimu ir plėtojimu;

⁷ OL 2022/C 236/02, 2022 6 20.

⁸ ST 9679/24.

⁹ Visų pirma Viešųjų pirkimų ekspertų grupės, pirmosios instancijos peržiūros įstaigų tinklo ir daugiašalės elektroninių viešųjų pirkimų ekspertų grupės.

Aukštos kokybės duomenų ir pažangių priemonių prieinamumas

15. PRITARIA Audito Rūmų rekomendacijai kuo geriau panaudoti turimą aktualią informaciją; MANO, kad itin svarbu turėti išsamius ir aukštos kokybės duomenis, nes tai sudaro sąlygas plėtoti faktais grindžiamą politiką; todėl PRAŠO Komisijos ir valstybių narių glaudžiau bendradarbiauti siekiant nustatyti atitinkamus duomenų rinkinius, kuriais reikia remtis norint atlikti nuodugnią analizę ir gerinti renkamų duomenų kokybę bei aiškumą, ir, atsižvelgiant į prieinamumą, reguliariai skelbti aktualią informaciją apie tvarius viešuosius pirkimus;
16. šiame kontekste PALANKIAI VERTINA Europos Komisijos iniciatyvą dėl Europos viešųjų pirkimų duomenų erdvės (VPDE), kuri potencialiai galėtų pagerinti viešųjų pirkimų duomenų kokybę ir panaudojimą pasitelkus pažangias priemones, pvz., dirbtinio intelekto technologijas; RAGINA sutelkti dėmesį į veiksmingą turimų duomenų, susijusių su viešaisiais pirkimais, vertinimo ir analizės metodiką, visų pirma kiek tai susiję su bendrosios rinkos rezultatų suvestinės viešųjų pirkimų rodikliais, ir RAGINA Komisiją naudotis visais turimais duomenimis siekiant suprasti viešųjų pirkėjų viešųjų pirkimų praktiką, turint galvoje tai, kad duomenų sudėtis ir turinys visoje ES nėra suderinti; PABRĖŽIA, kad reikia paspartinti viešųjų pirkimų procedūras naudojant technines priemones, siekiant palengvinti galimybes greitai pavišinti skelbimus apie viešuosius pirkimus platformoje „Tenders Electronic Daily“;
17. PRIMYGTINAI RAGINA Komisiją ir valstybes nares bendradarbiauti siekiant kuo geriau plėtoti šias priemones, be kita ko, per atitinkamus nacionalinių valdžios institucijų ir Komisijos tinklus;

**Konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais, geriausios praktikos skatinimas,
profesionalumo užtikrinimas ir ES masto strateginio veiksmų plano viešųjų pirkimų srityje
inicijavimas**

18. ATKREIPIA DĖMESĮ į tai, kad sutarčių, skirtų dėl mažiausios pasiūlytos kainos, dalis daugumoje valstybių narių sudaro didelę dalį visų skiriamų sutarčių; vis dėlto ĮSPĖJA, kad vertinant viešųjų pirkimų procedūrų kokybę nereikėtų teikti per daug svarbos mažiausios kainos kaip vienintelio sutarties skyrimo kriterijaus taikymui; ATKREIPIA DĖMESĮ į tai, kad mažiausios kainos kaip vienintelio sutarties skyrimo kriterijaus taikymas nebūtinai turi neigiamą poveikį kokybei, jei pirkėjai savo pirkimo dokumentuose tinkamai iš anksto nustatė savo technines specifikacijas, tačiau nustatyti, koku mastu perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai gali arba negali kaip vienintelį sutarties skyrimo kriterijų taikyti tik kainą arba sąnaudas, turi pačios valstybės narės; todėl PRAŠO Komisijos remti ir plėtoti gebėjimų stiprinimą, kad būtų skatinamas strateginių viešųjų pirkimų ir atitinkamų atrankos ir sutarties skyrimo kriterijų, susijusių su sutarties dalyku, įgyvendinimas, siekiant užtikrinti aukštos kokybės viešąsias paslaugas, tvarumą ir ekonominį naudingumą;
19. PAŽYMI, kad konkurencijos ir strateginių aspektų stiprinimas didele dalimi priklauso nuo to, kaip perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai rengia ir tvarko savo sutartis, taip pat nuo jų gebėjimų ir kompetencijos šiose srityse; todėl PRAŠO Komisijos ir valstybių narių imtis iniciatyvų arba jas plėsti siekiant didinti tų organizacijų ir subjektų profesionalumą, atsižvelgiant į Europos viešųjų pirkimų specialistų įgūdžių sistemą – priemonę „ProcurCompEU“¹⁰; tačiau MANO, kad kompetencija ir mokymas yra labai svarbūs ir ekonominės veiklos vykdytojams, visų pirma MVI, o ypač – labai mažoms įmonėms;

¹⁰ Priemonė „ProcurCompEU“ – Europos viešųjų pirkimų specialistų įgūdžių sistema: ECF_Flyer.indd (europa.eu)

20. RAGINA Komisiją ir valstybes nares efektyviau bendradarbiauti ir palaikyti dalijimąsi geriausia patirtimi ir jos sklaidą, ir, bendradarbiaujant su visais suinteresuotaisiais subjektais, pvz., pirkėjais ir pardavėjais, ugdyti reikiamas kompetencijas ir gebėjimus;
21. taip pat RAGINA užtikrinti didesnę viešųjų išlaidų skaidrumą, integralumą ir atskaitomybę už jas, siekiant kovoti su slaptais susitarimais bei korupcija ir padėti užtikrinti didesnę ekonominę naudingumą;
22. PRIPAŽINDAMA, kad nėra vieno visiems atvejams tinkamo sprendimo pirmiau nurodytiems klausimams spręsti, PRIMYGTINAI RAGINA Komisiją priimti ES masto strateginį veiksmų planą viešųjų pirkimų srityje, kuriame būtų apsvarstyti būsimi veiksmai ES lygmeniu, kai tinkama – bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis; RAGINA Komisiją ir valstybes nares visą šį darbą pradėti nedelsiant ir SIEKIA, kad ES masto strateginis veiksmų planas būtų baigtas rengti per pagrįstą laikotarpį, kad juo būtų galima vadovautis ir naudotis ES viešųjų pirkimų aplinkos peržiūros ir reformos programos tikslais, siekiant spręsti šiose Tarybos išvadose iškeltus klausimus ir problemas;
23. PRAŠO Komisijos reguliariai Tarybos lygmeniu pristatyti pažangą, padarytą įgyvendinant šiose išvadose nurodytas iniciatyvas, priemones ir veiksmus.
